

## СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<b>1. Загальна інформація про навчальну дисципліну</b>	
Повна назва навчальної дисципліни	Загальнотеоретичний курс другої іноземної мови зі змістовим модулем: європейські мови в міжкультурній комунікації
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій. Кафедра германської філології
Розробник(и)	Мовчан Діана Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти; НРК – 8 рівень; QF-LLL – 7 рівень; FQ-EHEA – другий цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	8 тижнів протягом 3-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 10 кредитів ЄКТС, 300 годин, з яких 42 години становить контактна робота з викладачем (18 годин лекцій, 24 години лабораторні заняття), 258 годин становить самостійна робота
Мова(и) викладання	Німецькою та українською мовою
<b>2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі</b>	
Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для освітньої програми 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»
Передумови для вивчення дисципліни	Практичний курс німецької мови
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

### 3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є досягнення здобувачами вищої освіти фундаментального мислення та системи спеціальних знань у галузі філологічної науки, її теоретичних основ і здатності використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні

### 4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 «Загальнотеоретичні аспекти розвитку сучасної німецької мови»

Тема 1. Загальна характеристика становлення і розвитку німецької мови. 1.1. Основні етапи становлення літературної німецької мови. 1.2. Швейцарський та австрійський варіанти німецької мови. 1.3. Німецькомовні діалекти. 1.4. Розповсюдження німецької мови в світі.

Тема 2. Лексичний рівень німецької мови. 2.1. Слово та його значення. 2.2. Системність лексики; типи відношень між словами. 2.3. Фразеологізми німецької мови. Співвіднесеність фразеологічної одиниці та слова. 2.4. Національно-культурна специфіка фразеологізмів.

Тема 3. Німецький словотвір. 3.1. Основні одиниці системи словотвору. 3.2. Поняття словотвірної моделі. 3.3. Способи словотвору в німецькій мові. 3.4. Сучасні тенденції розвитку словотвірної системи сучасної німецької мови.

Тема 4. Семантична деривація. 4.1. Причини семантичних змін. 4.2. Види семантичних змін. 4.3. Генералізація та спеціалізація значення. 4.4. Метафорична та метонімічна номінація. 4.5. Квалітативні зміни значення.

Тема 5. Часова та соціолінгвістична диференціація німецької лексики. 5.1. Лінгвістичні та позалінгвістичні чинники мовних змін. 5.2. Неологізми, архаїзми та історизми. 5.3. Професіоналізми та жаргонізми. 5.4. Молодіжний сленг. 5.5. Гендерна лексика.

Тема 6. Запозичення у німецькій мові. 6.1. Етимологічний склад словника. 6.2. Соціальні та лінгвістичні чинники запозичень. 6.3. Шляхи запозичення нових слів. 6.4. Явище пуризму. 6.5. Функціонування запозичень у німецькій мові.

Змістовий модуль 2 «Європейські мови в міжкультурній комунікації»

Тема 7. Основні засади міжкультурної комунікації. 7.1. Міжкультурна комунікація як наука. 7.2. Основні категорії міжкультурної комунікації.

Тема 8. Картини світу і концептосфера нації. 8.1. Картина світу як віддзеркалення свідомості. 8.2. Мовна картина світу. 8.3. Концептуальна картина світу. 8.4. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу. 8.5. Ціннісна картина світу. 8.6. Часова і просторова картини світу.

Тема 9. Вербальне вираження національних особливостей. 9.1. Лексика і фразеологія. 9.2. Лексична конотація в мовних культурах. 9.3. Невербальне вираження національних особливостей. 9.4. Мовчання як форма комунікації. 9.5. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації.

Тема 10. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації. 10.1. Основні типи культур.

10.2. Міжкультурні стилі комунікації. 10.3. Міжкультурні особливості комунікативної поведінки.

## 5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1.	Знати лінгвістичний понятійний апарат сучасної німецької мови, розпізнавати мовні явища, пояснювати вживання мовних форм, визначати методи лінгвістичних досліджень і підходи до вивчення мови
РН2.	Знаходити закономірності функціонування мовних фактів, описувати лексико-семантичну структуру слова, розпізнавати лексико-семантичні відношення, зв'язки, процеси, ілюструвати кожне теоретичне положення конкретними мовними прикладами
РН3.	Пояснювати мовні явища в рамках сучасних лінгвістичних концепцій, використовувати лінгвістичні поняття для інтерпретації принципів функціонування мови у діахронічному та синхронічному аспекті
РН4.	Демонструвати вміння давати характеристику мовних явищ, природи, статусу, реалізації ними лексико-семантичних категорій у різноманітних контекстах, класифікувати мовні одиниці та явища
РН5.	Застосовувати здатність до критичного осмислення сучасних тенденцій розвитку мови, структурування та класифікації мовного матеріалу з метою здійснення професійної діяльності

## 6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

ПРН 6	Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.
ПРН 7	Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці
ПРН 9	Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.
ПРН 13	Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.
ПРН 15	Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

## 7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

### 7.1 Види навчальних занять

Видами навчальних занять при вивченні дисципліни є лекції (Л), лабораторні

заняття (ЛЗ).

Тема 1.

Л 1. Загальна характеристика становлення і розвитку німецької мови.

Основні етапи становлення літературної німецької мови. Швейцарський та австрійський варіанти німецької мови. Німецькомовні діалекти. Розповсюдження німецької мови в світі.

ЛЗ1. Становлення і розвиток німецької мови. Плюроцентризм як основна характеристика німецької мови. Спорідненість німецької мови з іншими мовами.

Тема 2.

Л2. Лексичний рівень німецької мови.

Слово та його значення. Системність лексики; типи відношень між словами. Фразеологізми німецької мови. Співвіднесеність фразеологічної одиниці та слова. Національно-культурна специфіка фразеологізмів.

ЛЗ2. Лексико-семантична диференціація німецької лексики. Слово та його значення. Парадигматичні зв'язки між словами. Фразеологізми німецької мови. Співвіднесеність фразеологічної одиниці та слова. Національно-культурна специфіка фразеологізмів.

Тема 3.

Л 3. Німецький словотвір.

Основні одиниці системи словотвору. Поняття словотвірної моделі. Способи словотвору в німецькій мові. Сучасні тенденції розвитку словотвірної системи сучасної німецької мови.

ЛЗ3. Словотвір як один із шляхів поповнення словникового складу мови. Способи та засоби словотвору в німецькій мові. Сучасні тенденції розвитку словотвірної системи сучасної німецької мови.

Тема 4.

Л 4. Семантична деривація.

Причини семантичних змін. Види семантичних змін. Генералізація та спеціалізація значення. Метафорична та метонімічна номінація. Квалітативні зміни значення.

ЛЗ 4. Семасіологія. Семантика лексичних одиниць. Семантична деривація як один із шляхів поповнення словникового складу мови.

Тема 5.

Л 5. Часова та соціолінгвістична диференціація німецької лексики.

Лінгвістичні та позалінгвістичні чинники мовних змін. Неологізми, архаїзми та історизми. Професіоналізми та жаргонізми. Молодіжний сленг. Гендерна лексика.

ЛЗ 5. Поповнення словникового складу сучасної німецької мови. Соціолекти. Територіальна стратифікація лексики.

Тема 6.

Л 6. Запозичення у німецькій мові.

Етимологічний склад словника. Соціальні та лінгвістичні чинники запозичень. Шляхи запозичення нових слів. Явище пуризму. Функціонування запозичень у німецькій мові.

ЛЗ 6. Запозичена лексика та її класифікація. Асиміляція запозичень. Англоамериканізми у системі сучасної німецької мови.

Тема 7.

Л 7. Основні засади міжкультурної комунікації.

Міжкультурна комунікація як наука. Основні категорії міжкультурної комунікації.

ЛЗ 7. Міжкультурна комунікація як наука. Основні категорії міжкультурної

комунікації.

Тема 8.

Л 8. Картини світу і концептосфера нації.

Картина світу як віддзеркалення свідомості. Мовна картина світу. Концептуальна картина світу. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу. Ціннісна картина світу. Часова і просторова картинисвіту.

ЛЗ 8. Картина світу як віддзеркалення свідомості. Мовна картина світу. Концептуальна картина світу. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу. Ціннісна картина світу. Часова і просторова картинисвіту.

Тема 9.

Л 9. Вербальне вираження національних особливостей.

Лексика і фразеологія. Лексична конотація в мовних культурах. Невербальне вираження національних особливостей. Мовчання як форма комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації.

ЛЗ 9. Лексика і фразеологія. Лексична конотація в мовних культурах. Невербальне вираження національних особливостей. Мовчання як форма комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації.

Тема 10.

Л 10. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації.

Основні типи культур. Міжкультурні стилі комунікації. Міжкультурні особливості комунікативної поведінки.

ЛЗ 10. Основні типи культур. Міжкультурні стилі комунікації. Міжкультурні особливості комунікативної поведінки

## **7.2 Види навчальної діяльності**

НД 1. Підготовка до лекцій, мікровикладання за темами 5-6

НД 2. Підготовка до тестів за темами 1-6

НД 3. Реферат за обраною тематикою за темами 1-6

НД 4. Групове дослідницьке завдання за однією з тем 7-10

НД 5. Опитування за темами лабораторних занять 1-10

## **8. Методи викладання, навчання**

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1. лекції-візуалізації;

МН2. інтерактивні лекції;

МН3. проблемне навчання;

МН4. мозковий штурм;

МН5. семінари-бесіди;

МН6. семінари-конференції

Лекції надають студентам матеріали із загальнотеоретичного курсу другої іноземної мови з різних точок зору, знайомлять їх із головними тенденціями розвитку сучасних мов, що є основою для самостійного навчання здобувачів вищої освіти (РН 1, РН 2). Лекції ґрунтуються на використанні знань у вигляді окремих

змістових модулів, що інтегруються з іншими частинами курсу (РН 3). Вони доповнюються завданнями для самостійної роботи, виконання яких надає студентам можливість застосовувати теоретичні знання на практиці (РН 4 та РН 5). Підготовка до лекцій сприятиме активізації пізнавальної діяльності здобувачів за рахунок асоціації їх власного досвіду з предметом навчання (РН 3). Під час підготовки до тестів за результатами модульного навчання студенти розвиватимуть навички самостійного навчання, швидкого критичного читання, синтезу та аналітичного мислення. Лабораторні заняття у формі семінарів спрямовані на поглиблене опрацювання теоретичного матеріалу, вони сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, формуванню самостійності суджень, умінню обстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів (РН 4 та РН 5).

## 9. Методи та критерії оцінювання

### 9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5, 0 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
B	ДОБРЕ – вище середнього рівня лише з кількома помилками	4, 5 (добре)	$82 \leq RD \leq 89$
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	4, 0 (добре)	$74 \leq RD \leq 81$
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3, 5 (задовільно)	$64 \leq RD \leq 73$
E	ЗАДОВІЛЬНО – виконання задовольняє мінімальні критерії	3, 0 (задовільно)	$60 \leq RD \leq 63$
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD \leq 59$
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	1 (незадовільно)	$RD < 35$

### 9.2 Методи поточного формативного оцінювання

За дисципліною передбачені такі методи поточного формативного оцінювання: тестування та усні коментарі викладача за його результатами, настанови викладачів в процесі виконання завдань самостійної роботи, самооцінювання поточного тестування, обговорення та взаємооцінювання студентами виконаних завдань.

### 9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі письмових опитувань (тестувань) (М1), перевірки письмових робіт (М2) та колективних дискусій (М3). Всі роботи повинні бути виконані самостійно. Індивідуальні завдання, схожі між собою, будуть відхилені.

Оцінка студента формується таким чином:

1. 2 тематичні тестування 30 балів;
2. контрольна робота (тести) 30 балів;
3. індивідуальне завдання (виконання, захист) 10 балів;
4. колективні дискусії (30).

Форма підсумкового контролю – залік.

## 10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

### 10.1 Засоби навчання

Навчальний процес потребує використання мультимедіа (ЗН 1) та програмного забезпечення для підтримки E-Learning (ЗН 2).

### 10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література.

1. Кац, Ю. В. Міжнародний етикет та крос-культурна комунікація : конспект лекцій. – Суми : СумДУ, 2019. - 392 с.

2. Mowtschan D. W. Theoretisch-praktische Aspekte der deutschen Gegenwartssprache. – Sumy, 2019. – 144 S. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/48447>

3. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. / В. М. Манакін. – Київ. : ВЦ «Академія», 2012. – 288 с.

Допоміжна література:

1. Косенко Ю. В. Основи теорії мовленнєвої комунікації : навч. посіб. / Ю. В. Косенко. – Суми: СумДУ, 2013. – 292 с. + Гриф МОН

2. Mowtschan D. W. Grammatische Phänomene des Sprachwandels im gegenwärtigen Deutschen // Філологічні трактати. – Суми: СумДУ; ХНУіМ. В.Н. Каразіна, 2016. – Том 8, №4. – С.14-18. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/49335>

3. Siehr K. H., Berner E. Sprachwandel und Entwicklungstendenzen als Themen im Deutschunterricht: fachliche Grundlagen – Unterrichts Anregungen – Unterrichtsmaterialien / K. H. Siehr, E. Berner. – Potsdam: Universitätsverlag Potsdam, 2009. – 175 S.

4. Фонетика і фонологія німецької мови. Стеріополо О.І., 2020.-395с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті.

1. <https://elearning.sumdu.edu.ua/s/0e-e9t>